

3. Левицька Н. Особливості управління керівним персоналом в органах державної служби України. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7843/1/Левицька%20Н.%200А.Особливості%20управління%20керівним%20персоналом%20в%20органах%20державної%20служби%20України.pdf>
4. Пархоменко-Куцевіл О. Сучасна система управління персоналом державної служби: проблеми та перспективи розвитку. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik5/fail/+Parhomenko.pdf
5. Типове положення про службу управління персоналом державного органу. Наказ НАДС від 03.03.2016 №47. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-16#n13>
6. Управління персоналом на державній службі. Панель відкритих онлайн курсів “Prometheus”. URL: <https://prometheus.org.ua>

Шпуняр Віра Василівна

*Студентка 2 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку
Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри
фінансів ім. С. І. Юрія Булавинець В.М.*

ДИДАКТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ

Відповідно до визначених людиною цінностей формуються економічні (соціальні) ролі. Проте, навіть члени однієї родини мають різні уявлення про життєві цінності. Учні основної школи – підлітки, а саме в цьому віці розпочинається активна соціалізація, головним стає усвідомлення належності до покоління, а не сімейні традиції. Важливим етапом економічної соціалізації особистості є період навчання у школі, яка залишається центральною ланкою цього процесу [1].

Дослідження у сфері фінансової грамотності населення країни обумовили потребу впровадження освітніх науково-методичних розробок щодо її підвищення в процесі професійної підготовки фахівців з фінансової грамотності.

У 2015 році навчальні програми з фінансової грамотності для початкової та основної школи отримали гриф Міністерства освіти і науки України й увійшли до переліку курсів за вибором і факультативів.

У цьому контексті у 2019 році було створено програму, навчальний посібник та робочий зошит «Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?». Вони повністю враховують зміни в фінансовій галузі за останні 5 років, містять блоки про основні права споживачів фінансових послуг, правила безпечної роботи з платіжними картками, про криптовалюту, електронні гроші, платіжні інтернет-інструменти тощо.

Посібник складається з 5 розділів та 25 тем. З нього учні дізнаються про сучасну фінансову систему, фінансові установи та їхні послуги. За підсумками курсу школярі зможуть навчитись ефективно управляти власними фінансами та відповідально користуватись фінансовими послугами.

У розробці навчальних матеріалів взяли участь фахівці МОН, Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору», Університету банківської справи та низка експертів.

Навчальний посібник та робочий зошит можна завантажити на сайті МОН.

Згідно з дослідженням «Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні», яке провів Проект USAID «Трансформація фінансового сектору» в червні 2019 р., українці мають низький рівень фінансової грамотності у порівнянні з іншими країнами – 11,6 із 21 балів. Це один з найнижчих показників серед 30 країн, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку.

З 2012 до 2019 року МОН за підтримки USAID запроваджувало експериментальне викладання курсу «Фінансова грамотність» у системі загальної середньої освіти. Щороку курс удосконалювався згідно з побажаннями викладачів, методистів, експертів, учнів та їх батьків.

Місце курсу «Фінансова грамотність» у вирішенні проблемних питань та завдань на майбутнє:

- проведення організаційної роботи щодо залучення спонсорських коштів для проведення Всеукраїнських турнірів юних знавців фінансової грамотності (методичні рекомендації щодо проведення турніру);
- розширення мережі навчальних закладів та надання їм методичної допомоги щодо проведення Всесвітнього тижня грошей, Всесвітнього дня заощаджень;
- продовження роботи щодо вдосконалення навчально-методичного забезпечення курсу;
- продовження роботи щодо організації навчання тренерів;
- продовження діяльності щодо впровадження курсу «Фінансова грамотність» у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів та вищих навчальних закладів I та II рівнів акредитації;
- продовження роботи щодо включення курсу «Фінансова грамотність» до переліку вибірково-обов'язкових предметів, які вводяться до навчального плану з метою загального розвитку учнів;
- створення електронних ресурсів для інформаційно-комунікаційної підтримки експерименту з упровадження фінансової грамотності і поширення кращого педагогічного досвіду;
- сприяння створенню умов для інтеграції практик із фінансової грамотності дорослих і дітей, розвитку сімейної фінансової культури.

Фінансову грамотність не варто розглядати як окремий предмет. Доцільніше інтегроване навчання, тому що питання тоді вивчається з різних поглядів. Коли ми говоримо про будь-яку річ, ми її розглядаємо виокремлено. Це неправильний підхід. Фінансову грамотність ми маємо інтегрувати в загальний навчальний процес. Адже питання не в тому, щоб навчити в стінах закладу економіста, а дати необхідні життєві навички. Для початкової школи – це має бути початок. Тобто розуміння, що таке гроші і товари, яким чином рахувати гроші. Ці питання ми повинні розглядати в межах такого явища, як споживання.

Споживання має бути не понаднормовим, а раціональним. Але пояснити дітям, що таке раціональне споживання – складно. Це можна зробити лише в процесі.

Концепція полягає в тому, що ми маємо давати навички і формувати їх. Навички поводження з грошима, навички споживання, навички розуміння, що ці гроші мають забезпечувати тобі життя і яким чином це зробити. Але це не лекція, що таке товар і як за нього отримати гроші. Наприклад, тема гроші. У школі може бути математична коробка з набором грошей. Вчителі легко можуть їх зробити і заламінувати, можна долучити до справи дітей і батьків. Це доступно для будь-якої школи. Ці гроші слід використовувати на уроці просто для рахунку [2].

Є розділ у 1 класі – мій дім. У ньому діти вивчають, що таке світло, вода і тепло, що таке природне і штучне світло. І в межах цього розділу можна розповісти учням, як вберегти і заощадити енергію. У школі реалізують шкільну програму за допомогою юнітів – розроблених тем, які пронизані цілями сталого розвитку. Ці цілі розробила ООН. Там порушуються питання раціонального споживання, вторинного використання різних речей. Наприклад, теми про пакування і харчування. У школі можна відмовилися від пластику і повітряних кульок. І з цією ініціативою можуть виступити як учні так і вчителі. На стінах школи можна розмістити наліпки із закликом використовувати менше паперових рушників. Адже фінансова грамотність – це, зокрема, вміння планувати. Діти залюбки братимуться за теми, дотичні до практичного застосування. Як розробити меню, щоб пригостити друзів: скільки для цього потрібно грошей, які страви мають бути. Діти люблять діяльність, схожу на справжню.

У школі можна провести так звані Дні лідерства. За Стівеном Кові (Стівен Річардз Кові – американський освітянин, письменник, підприємець та мотиваційний спікер; його найвідоміша книга – «7 звичок надзвичайно ефективних людей»), школярі вивчають 7 звичок. І одна із цих звичок – «я знаю свою мету». Вони навчаються планувати не лише день, а й бюджет. Ще одним із проєктів може стати благодійний ярмарок. У його межах діти повинні спланувати, скільки вони хочуть заробити, і що для цього варто зробити.

Фінансова грамотність формується в дітей з навичками: вміння планувати наперед, контролювати себе, економити і накопичувати, вміння робити обдумані фінансові рішення та покупки, вирішувати проблеми і спілкуватися. Фінансова грамотність - це не урок, а концепція, яка червоною ниткою проходить через усе шкільне життя. Дуже важливо розробляти теми, близькі дітям – в яких вони орієнтуються. Наприклад, купівля домашнього улюбленця або придбання чогось у клас. Можуть бути також такі теми: комунальні послуги і платежі, переїзд до нового будинку чи квартири. Спочатку формуємо завдання – яких навичок хочемо навчити дітей. Далі розробляємо цікаві теми. І потім думаємо, як через практичні заняття ці теми подати.

Педагогам слід активно залучати батьків. Адже кожен на власному прикладі може розповісти про принади будь-якої професії. Хтось працює в ООН у комітеті з прав біженців – дітям було цікаво дізнатися, хто і яким чином може розраховувати на соціальні пільги, як працюють міжнародні благодійні фонди. Автомобільний журналіст може розповісти про особливості написання статей і зйомок репортажів на автомобільну тематику. Одночасно діти отримують і короткий виклад правил дорожнього руху.

Можна звертатися до безкоштовних готових програм. Одна з них – *My classroom economy*. На цьому сайті багато практичних порад, як вплести різні фінансові теми у звичайні програми для будь-якого шкільного віку. Проте для цього потрібно знати англійську мову (один з варіантів – скооперуватись з вчителем іноземної). Цікаві теми можна вивчати через гру протягом усього навчального року. Наприклад, діти можуть розподілити ролі-професії і вчитися заробляти гроші. Ці образні гроші можна обмінювати в шкільних крамничках канцтоварів на недорогі речі. Для кожного класу є свій рівень складності.

З кожним новим проектом зростає відповідальність учнів. Оскільки потрібно більше коштів, потрібно більше контролю.

Безліч матеріалу зараз можна знайти в Інтернеті, важливим є бажання вчителя працювати і ініціювати клас. Також вчитель має заручатися підтримкою батьків, вчителів та інших. Отже, потрібна команда в школі, яка це все робитиме

і «так» від керівництва школи. Але для допомоги ще є форуми, там можна радитися з колегами з інших шкіл, запитувати в тих, хто це вже робив [3].

Новий шкільний предмет «Фінансова грамотність» може і повинен виявитися дуже корисним і ефективним для учнів. А все тому, що впроваджується за вельми сприятливих умов - на таку дисципліну є попит в суспільстві. Згідно з результатами загальнонаціонального дослідження, близько 70% дорослих українців хотіли б, щоб їх дітей вчили розпоряджатися особистими фінансами саме в школі.

Фінансова грамотність має таке значення:

1. Допомагає в пошуках джерел доходу, що відрізняються від роботи за наймом. Звичайно, наявність фінансової грамотності не гарантує отримання великого доходу. Однак завдяки цим знанням з'являється розуміння того, як заробляти гроші, які варіанти заробітку є найбільш перспективними. За умови високого рівня фінграмотності крім роботи за наймом з'являється можливість величезної кількості способів отримання доходу.

2. У людини з'являються не тільки знання і вміння, але і моральна стійкість. Фінансово грамотні люди впевнені у власних силах, так як знають багато чого з того, про що інші навіть не уявляють. Формується мислення, яке сприяє досягненню успіху.

Зрештою, фінансова грамотність забезпечує певний рівень престижу. Людина вигідно виділяється з натовпу, створює враження впевненого в собі громадянина, який знає, як управляти капіталом. Наявність фінансової грамотності в більшості випадків супроводжується якісними знаннями і в інших областях. Такі люди весь час прагнуть дізнатися щось нове, відстежити ситуацію на ринку.

Список використаних джерел:

1. Максимова О. Фінансова грамотність у початковій школі. *Сучасна школа України*. 2018. № 4. С. 48–50.

2. Смовженко Т. С. Фінансова грамотність : навч. посібник для вчителя. Київ, 2013. 312 с.

3. Варуфакіс Я. Розмови з донькою про економіку. Коротка історія капіталізму. Львів: Вид-во Старого Лева, 2018. 165 с.

Філіпчук Ольга Володимирівна

Консультант загального відділу Волинської обласної ради

КОНТРОЛЬ ЗА ЦІЛЬОВИМ ТА ЕФЕКТИВНИМ ВИКОРИСТАННЯМ КОШТІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Для забезпечення виконання бюджету відповідно до прийнятих бюджетних рішень та досягнення цілей бюджетної політики у кожній бюджетній системі має бути встановлено чіткий порядок та правила використання бюджетних коштів.

Отже, під бюджетним контролем розуміється система заходів з перевірки законності та доцільності створення, розподілу та використання грошового фонду місцевого самоврядування, тобто на всіх стадіях бюджетного процесу здійснюється фінансовий контроль і аудит та оцінка ефективності використання бюджетних коштів [1].

Відповідно до основних стадій бюджетного процесу бюджетний контроль поділяється на попередній, поточний і остаточний.

Попередній контроль — здійснюється на стадії складання, розгляду та затвердження бюджету і сприяє досягненню узгодженості в бюджетному процесі річних і стратегічних завдань, визначенню пріоритетних бюджетних програм та напрямків діяльності органів місцевого самоврядування. В умовах обмеженого рівня бюджетних ресурсів має сприяти встановленню ефективного та раціонального способу надання суспільних послуг та споживання бюджетних ресурсів.